

Vides ilgtspējas aspekts veselības aprūpē studējošo profesionālās identitātes meklējumos

Dr.chem., doc. **Aira Aija Krūmiņa**
RSU Veselības psiholoģijas un pedagoģijas katedra

Saturs

Aktualitāte un problēma

Mērķis. Dalībnieki. Procedūra

Teorētiskais ietvars:

- Profesionālā identitāte (PI) vides un veselības ilgtspējas (V&VI) kontekstā
- PI kontekstā ar ANO ilgtspējīgas attīstības mērķiem

Rezultāti

Secinājumi

Aktualitāte. Problēma

Vides veselība

Ilgtermiņa profesijas, vides un cilvēka mijiedarbības modelēšana

Sabiedrības veselība

Viens no nozīmīgākajiem katras profesijas pastāvēšanas un attīstības aspektiem ir tās **ilgtspēja** un atstātās ekoloģiskās **pēdas nospiedums** uz vidi

(Choi & Feinberg, 2021; Hu, at.al., 2022).

Dziļu **zināšanu trūkums par profesijas unikalitāti** rada nopietnu apdraudējumu un var sniegt pretrunīgu vēstījumu par konkrētās profesijas profesionālo identitāti

(Turner & Knight, 2015; Walden, at.al., 2021).

Profesionālās identitātes (PI) **kompleksais un savstarpēji saistītais raksturs** veselības aprūpē un veselības zinātnēs ietekmē tās attīstību

(Cornett, at.al. 2022).

Mērķis. Dalībnieki. Procedūra

MĒRĶIS

- Paplašināt studējošo kompetenci **integrēt dažādu veselības zinātņu jomu zināšanas savā profesionālajā darbībā.**
- Noskaidrot, vai un **kādus vides ilgtspējīgas attīstības mērķus** studējošie saskata, **izvērtē un atzīst par prioritāriem** savas profesionālās identitātes pilnveides procesā.

DALĪBNIKĪ. PROCEDŪRA

RSU RFA , RFU, RFE, SD un SVF bakalaura un **BioMed** un **VesPsih** maģistra studiju programmās studējošie (N=108). Viedokļu aptaujas, stud. kursu ietvaros, Mentimeter un Kahoot platformās.

Dati ievākti: frontāli – mazās grupās un individuāli; elektroniski – ievietojot jautājumus interneta vietnē. Studējošo darbu analīze, vērtējumi e-studijās.

Profesionālā identitāte (PI) vides un veselības ilgtspējas (V&VI) kontekstā

PI – attieksmes, vērtības, zināšanas, uzskati un prasmes, kas tiek izmantotas **mijiedarbojoties ar citām personām savas profesijas ietvaros** (Biehl et al., 2021; Matthews et al., 2019).

V&VI – stāvoklis, kas nosaka **paaudžu, starppaaudžu, veselības un vides ilgtspējas vienlīdzību**; visu iesaistīto pušu **prasību un vajadzību līdzsvarošanu** patlaban, neradot draudus nākošo paaudžu vajadzībām (PWO; EuroHealthNet).

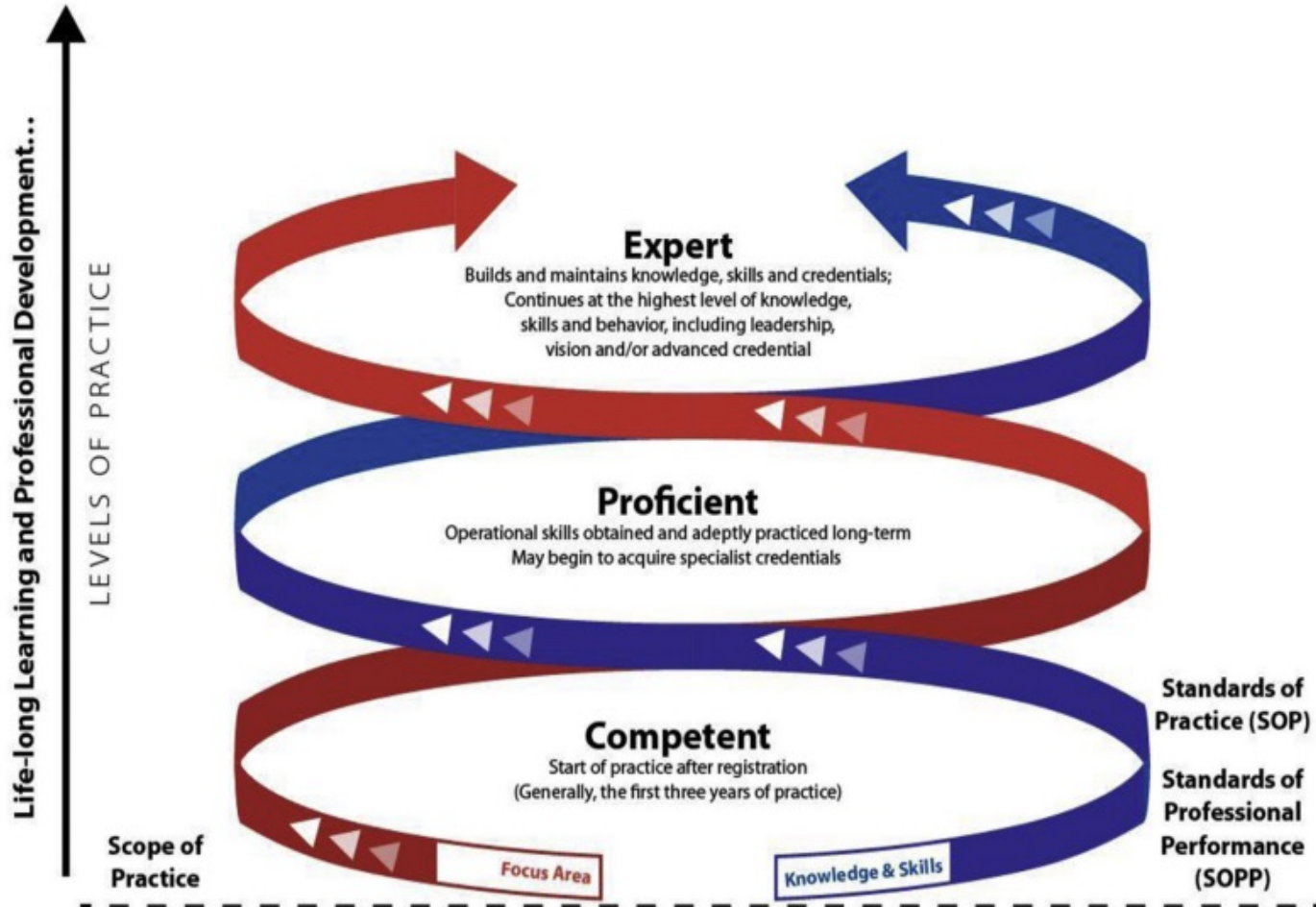
PI un V&VI – veidojas pārejas vecumā starp jaunību un pieaugušo, mainās un attīstās nepārtraukti, palīdz un atvieglo sadarbību ar pacientiem, darba kolēģiem un apkārtējo vidi (Dart, et al.2019; Biehl et al., 2021, EuroHealthNet).

PI un V&VI mērinstrumenti – dažādas skalas

Professional Identity Five Factor Scale; Clarity of Professional Identity u.c. (Matthews et al., 2019).

HEAT, Heat Plus; LOHAS (Lifestyle of Health and Sustainability) u.c. (PWO, 2021; Choi &Feinberg, 2021).

Teorētiskais ietvars

PI attīstības 4 galvenie virzieni:

- praktiskās darbības pieeja
- starppersonu komunikācija
- personiskās īpašības
- mūžizglītība un sevis pilnveide

ARCH

Figure 3. A conceptual model defining professionalism in nutrition and dietetics.

Teorētiskais ietvars (I)

PI kompleksais raksturs

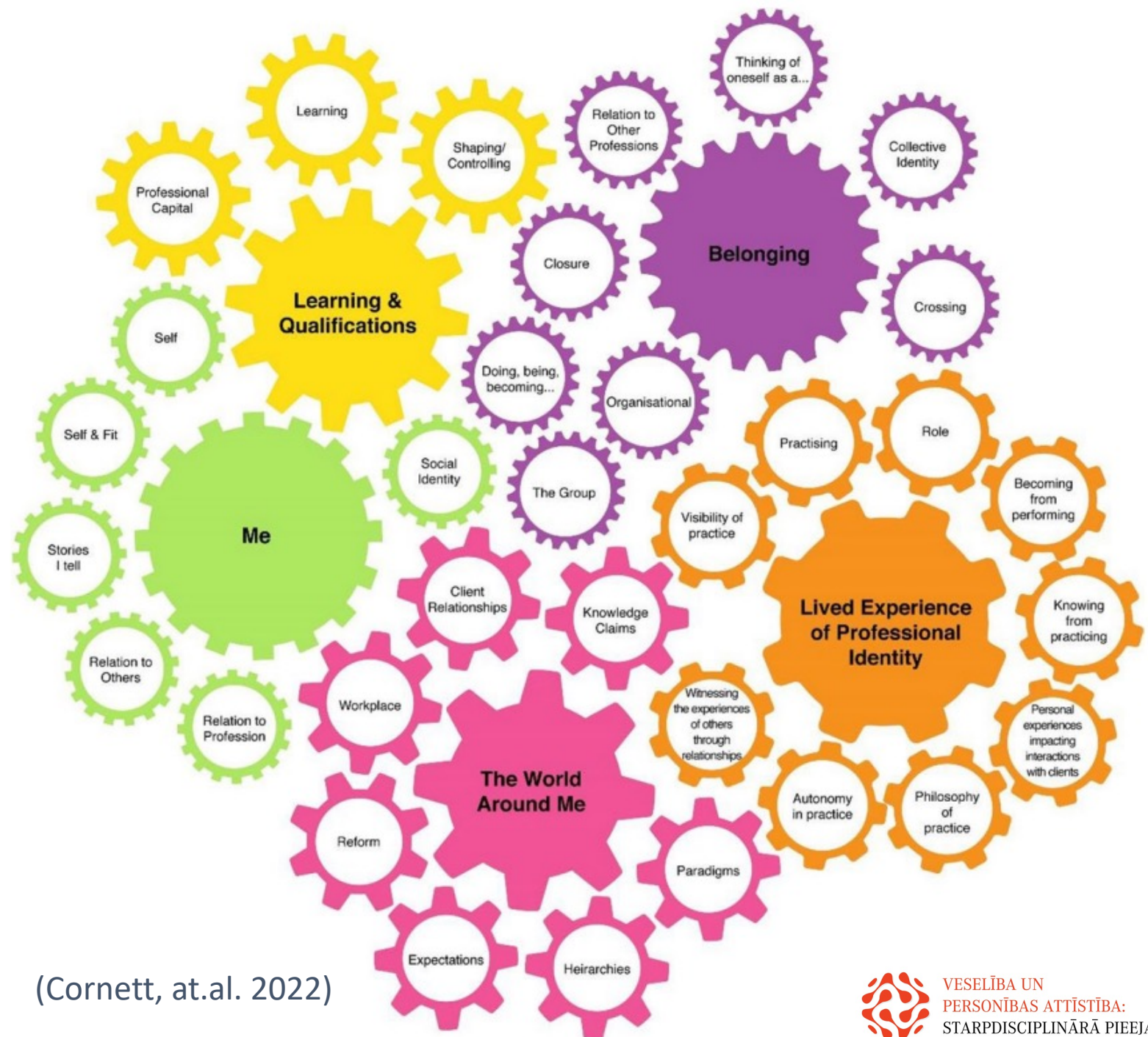
 Mācības & kvalifikācija

 Piederība

 Piedzīvotā PI pieredze

 Pasaule man apkārt

 Es koncepts

(Cornett, at.al. 2022)

Go to www.menti.com and use the code **27 08 43 3**

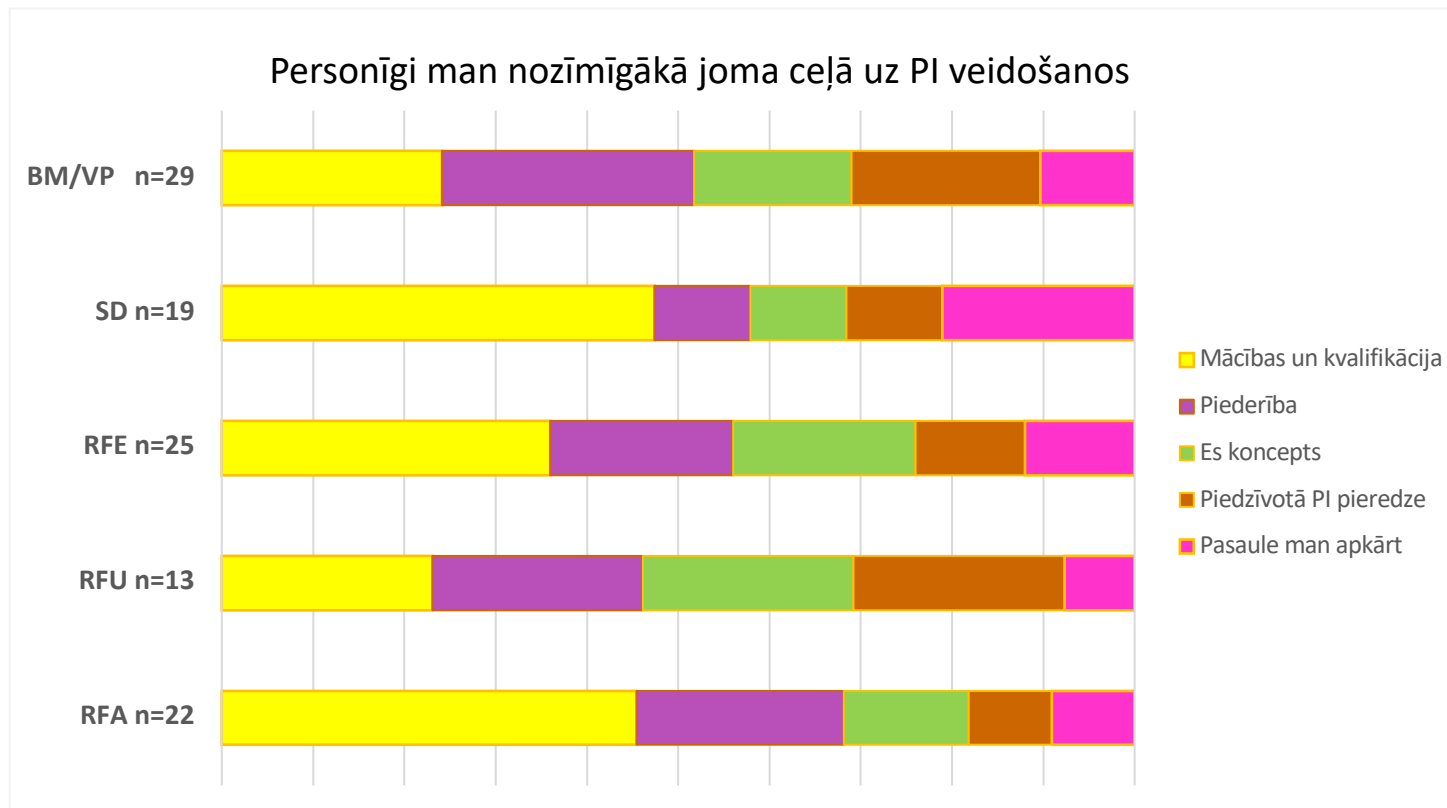
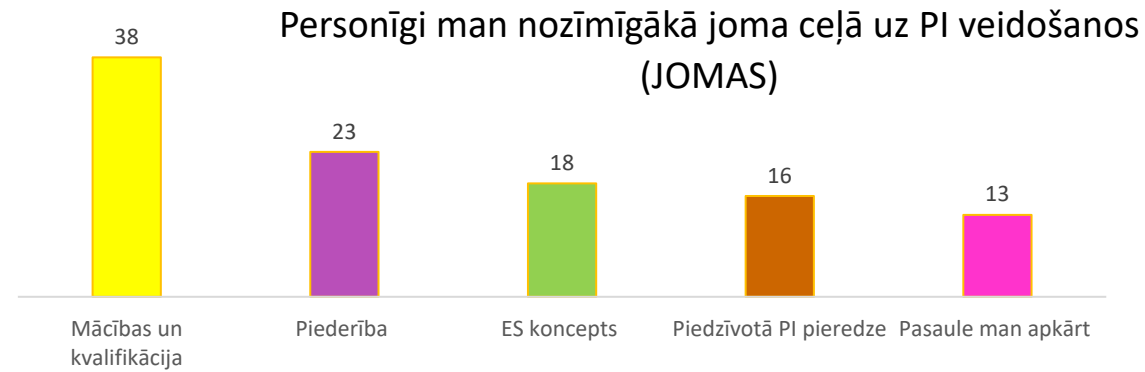
**Personīgi man nozīmīgākā joma ceļā uz profesionālās
identitātes veidošanos**

DRS

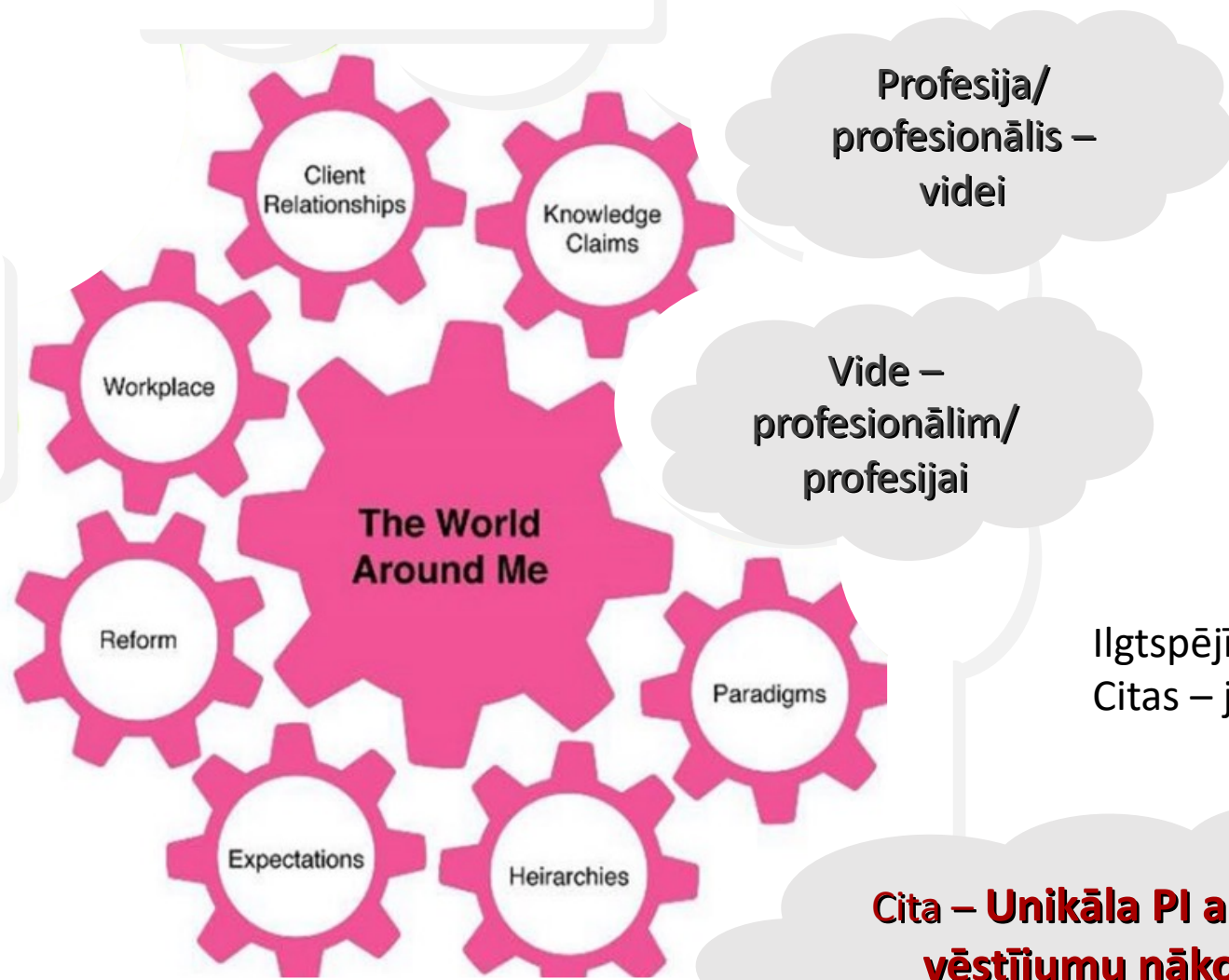
Rezultāti

- Mācības & kvalifikācija
- Piederība
- Es koncepts
- Piedzīvotā PI pieredze
- Pasaule man apkārt

UZDEVUMS:

Pārsriedums «Vides ilgtspēja izvēlētās profesijas kontekstā»

(Cornett, at.al. 2022)

Rezultāti

★ Pasaule man apkārt

Vides piesārņojums un tā ietekme uz veselību

Veselības nozare kā piesārņojuma radītāja un patērētāja

Ilgspējīgu stratēģiju, materiālu ieviešana.
Citas – jaunas vērtības un uzskati

Cita – Unikāla PI ar skaidru vēstījumu nākotnei – Jauns profesionālais tēls

PI kontekstā ar ANO ilgtspējīgas attīstības mērķiem

Teorētiskais ietvars (II)

UZDEVUMS:

Ietvert **studiju kursa darbā**

«**Profesijā nozīmīgas problemātikas izklāstā**»

pamatojumu tā sasaistei ar vismaz 3 ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķiem,

pamatot savu izvēli, akcentējot mērķa sasniegšanas nozīmi ceļā uz savas PI nostiprināšanos.

Attēla avots: UNESCO LNK

ANO Ilgtspējīgas attīstības **Mērķu TOP** studējošo darbos

Rezultāti

(Pārspriedumi – bakalaura stud. progr.)

3 LABA VESELĪBA UN LABKLĀJĪBA

1.
(n=71)

4 KVALITĀTĪVA IZGLĪTĪBA

2.
(n=68)

13 RĪCĪBA KLIMATA JOMĀ

3.
(n=44)

5 DZIMUMU LĪDZTIESĪBA

4.
(n=40)

12 ATBILDĪGS PATĒRIŅŠ UN RAŽOŠANA

5.
(n= 23)

(Izglītojošas programmas, metodiskie materiāli u.c. – maģistra stud. prog.)

4 KVALITĀTĪVA IZGLĪTĪBA

1.
(n=26)

3 LABA VESELĪBA UN LABKLĀJĪBA

2.
(n=24)

12 ATBILDĪGS PATĒRIŅŠ UN RAŽOŠANA

3.
(n=14)

5 DZIMUMU LĪDZTIESĪBA

4.
(n=12)

13 RĪCĪBA KLIMATA JOMĀ

5.
(n= 11)

8 CIENĪGS DARBS UN EKONOMISKĀ IZAUGSME

Iespējas, ko saskatu; rīcības, ko īstenotu

- Popularizētu veselīgu un ilgtspējīgu dzīvesveidu
- Ievērotu mērķa principus savā darbībā un ikdienā
- Izglītotu sabiedrību, veicinātu veselībpratību
- Atbalstītu jaunu zinātnes pētījumu un atziņu ieviešanu praksē

- Izglītības kvalitāte sev un bērniem, mūžizglītība
- Jaunas profesionālās, tehniskās un IT prasmes
- Iespēja gūt pieredzi zinātnes programmās attīstītajās valstīs
- Iespēja praktizēt un pilnveidoties dažādās kultūrās un vidēs

- Klienta / pacienta izpratnes veicināšana
- Konkrētas aktivitātes savas ģimenes, profesijas, institūcijas ietvaros
- Pielāgošanās apstākļiem, resursu taupīšana, rīcības un uzvedības maiņa
- Neiecietība pret tiem, kas tā nerīkojas

Rezultāti

Iespējas, ko saskatu; rīcības, ko īstenotu

- Ievērotu dzimumu līdztiesības principus savā profesijā
- Skaidrotu sekas, ko sabiedrības veselībai nodara visa veida «kaitīgas prakses» tradīcijas; atšķirīgu reliģisko ticību nodarītais ļaunums
- Publiski nosodītu un censtos novērst visa veida vardarbību pret sievietēm un meitenēm

- Profesijā izmantotu tikai ilgtspējīgus materiālus un iekārtas
- Censtos ierobežot resursu patēriņu kopumā
- Kā profesijas pārstāvis būtu piemērs citiem, sabiedrībai kopumā

Rezultāti

Rezumējot...

Cita – Unikāla PI ar skaidru vēstījumu nākotnei – Jauns profesionālais tēls

Ceļš uz ilgtspējīgas PI un V&VI veidošanos

Secinājumi

- Sākotnējie rezultāti rāda, ka studējošie **ne vienmēr aizdomājas par vides un veselības ilgtspējas (V&VI) jautājumiem** studiju procesā.
- Vairums pētījumā iesaistīto studentu kā prioritāras jomas ceļā uz savas PI veidošanos norāda **mācības/kvalifikāciju un piederību izvēlētajai profesijai**.
- **Nav būtisku atšķirību** bakalaura un maģistra studiju programmās studējošo **izvēlēs** attiecībā uz iespēju ietvert un īstenot savos darbos konkrētus ilgtspējīgas attīstības mērķus.
- **Mērķtiecīgi izvēlēts uzdevums** studiju procesā un atbilstoši izvēlētas vērtēšanas metodes ļauj labāk saprast, cik veiksmīgi studenti sasniedz mācību rezultātus.

Studentu darbu analīze, savstarpējo darbu vērtējumi, diskusijās un sarunās paustie viedokļi liecina par to, ka šāda veida uzdevumi, ja ne likuši kardināli mainīt savu attieksmi pret vides ilgtspējas jautājumiem, tad vismaz **aizdomāties par tiem ceļā uz savas PI un sava profesionālā tēla veidošanos**.

Literatūra

- Biehl, V., Wieber, F., Abegglen, D., & Glässel, A. (2021). Professional identity formation in health promotion practitioners: Students' perspectives during an undergraduate program in Switzerland. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(20), 10754. <https://doi.org/10.3390/ijerph182010754>
- Choi, S., Feinberg, R.A. (2021). The LOHAS (Lifestyle of Health and Sustainability) Scale Development and Validation Sustainability. 13, 1598. <https://doi.org/10.3390/su13041598>
- Cornett, M., Palermo, C., & Ash, S. (2022). Professional identity research in the health professions—A scoping review. *Advances in Health Sciences Education*. <https://doi.org/10.1007/s10459-022-10171-1>
- Dart, J., McCall, L., Ash, S., Blair, M., Twohig, C., & Palermo, C. (2019). Toward a global definition of professionalism for nutrition and dietetics education: A systematic review of the literature. *Journal of the Academy of Nutrition and Dietetics*, 119(6), 957–971. <https://doi.org/10.1016/j.jand.2019.01.007>
- Hu, H., Cohen, G., Sharma, B., Yin, H., & McConnell, R. (2022). Sustainability in Health Care. *Annual Review of Environment and Resources*. 47:173–96. <https://www.annualreviews.org/doi/10.1146/annurev-environ-112320-095157>
- Matthews, J., Bialocerkowski, A., & Molineux, M. (2019). Professional identity measures for student health professionals – a systematic review of psychometric properties. *BMC Medical Education*, 19(1), 308. <https://doi.org/10.1186/s12909-019-1660-5>
- Noland, D., Raj, S. (2019). Academy of Nutrition and Dietetics: Revised 2019 Standards of Practice and Standards of Professional Performance for Registered Dietitian Nutritionists (Competent, Proficient, and Expert) in Nutrition in Integrative and Functional Medicine, *Journal of the Academy of Nutrition and Dietetics*. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/31130171>
- Turner A, Knight J. (2015). A debate on the professional identity of occupational therapists. *British Journal of Occupational Therapy*, 78:664–73. <https://doi.org/10.1177/0308022615601439>.
- Walden., K., Bissett, M., Molinieux, M. & Whiteford, G. (2021). Understanding professional identity in occupational therapy: A scoping review, *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 175-197. <https://doi.org/10.1080/11038128.2021.1974548>

VESELĪBA UN
PERSONĪBAS ATTĪSTĪBA:
STARPDISCIPLINĀRĀ PIEEJA

RĪGAS STRADIŅA
UNIVERSITĀTE

Paldies!

[Airaija.Krumina@rsu.lv](mailto:AiraAija.Krumina@rsu.lv)